

Pärnu maakonna kaart

VISIT PÄRNU

MATKARAJAD / RETKIPOLKUJA

- 1 Kabi looduse õpperada / Kablin luontopolku 1,8 km
- 2 Nigula raba õpperada / Nigulan suu luontopolku 3 km
- 3 Sandra matkarada ja metsaonn / Sandran vaellusreitti 0,3 km
- 4 Laiksaare loodusrada / Laiksaaren luontopolku 2 km
- 5 Rae Järve matkarada / Rae-järven vaellusreitti 1,7 km
- 6 Kiilingi-Nõmme matkarada / Kiilingi-Nõmmen luontopolku 5,2 km
- 7 Themetsa-Kärsu metsanduslik looduse õpperada / Themetsa-Kärsun luontopolku 5,5 km
- 8 Rannametsa-Tolkuse looduse õpperada ja vaatetorn / Rannametsa-Tolkusen luontopolku 2,2 km
- 9 Jõulumäe Tervisekeskuse matkarajad / Jõulumäe kuntuilokseksun (Jõulumäe Tervise-pordikeskus) vaellusreitt 5–25 km
- 10 Tammist matkarada / Tammisten metsäreitti 2,8 km
- 11 Kaisma Suurjärve matkarada / Kaisman Suurjärven vaellusreitt 6 km
- 12 Kaisma terviserada / Kaisman kuntopolku 1,3 km
- 13 Nedremaa puisniidu õpperada / Nedreman lehedsniityn luontopolku 1,5 km
- 14 Tuhu matkarada ja vaatetorn / Tuhun retkopolku ja näktõrni 1 km
- 15 Kolga looduse õpperada / Kolgan luontopolut 1,5 km ja 3,5 km
- 16 Tõstamaa matkarada / Tõstamaan vaellusreitti 2,5 km
- 17 Pangamäe matkarada / Pangamäen luontopolku 1,5 km
- 18 Valgeranna terviserada / Valgerannan kuntopolku 3 km

Pärnu Külastuskeskus
Pärnurn Vierialukeskus
Uus 4, Pärnu 80010, Eesti/Viro
+372 447 3000, +372 5330 4134
info@visitparnu.com
www.visitparnu.com

Väljaandja: SA Pärnumaa Arenduskeskus koostöös Pärnu Linnavalitsusega
Julkaitsija: Pärnuna maakunnan kehittämiskeskus, Pärnuna kaupunginhallitus
Tõlked/Käännos: Avatar Tõlkebüroo, Helle Marttila, www.visiestonia.com
Kaanefoto/Kannen kuva: Mati Kose
Kujundus/Taitto: Ecoprint AS
Trükk/Painos: Aktaprint OU
2018

Facebook:
Visit Pärnu
Lõydä Pärnu

Instagram:
visitparnu

YouTube:
VisitPärnu

Flickr:
Visit Pärnu

4 VALGERANNA LIIVARAND, SEIKLUSPARK, PROMENAAD JA VAATETORN

Valgeranna on pikk liivane supelrand, mis avaneb lõuna-kaarde ja on külmade põhjatuulte eest kaitsitud kauni männimetsaga. Valgeranna promenaad on 300 m pikkune kaunis jalgr tee, mis viib parklast mereni ja lookleb osaliselt Valgeranna Seikluspargi alt läbi. Seikluspargis pakuvad põnevust kõrgele puude vahele ehitatud erineva raskusastmega seiklusrajad. Rannal asuvast tuledega varustatud vaatetornist avaneb kauneid vaatepilte. www.valgerannaseikluspark.ee

4 VALGERANNAN HIEKKARANTA, SEIKKALIPUISTON, PROMENADI JA NÄKOTORNI

Valgeranna on pikk, hiekkainen uimaranta, joka avautuu etelän suuntaan ja jota kylmiltä pohjoistuulilta suojaa upea männikkö **Valgerannan promenadi** on 300 m pituinen kaunis kävelytie, joka alkaa parkkipaikalta ja johtaa meren rantaan, osa siitä kaartelee **seikkalipuiston** alta. Seikkalipuistossa jännittävyttä tarjoavat korkealle puiden väliin rakennetut eri vaikeusasteen seikkaluradat. Rannassa kohoaa **näkötorni** valoineen ja jos vain viitsit kiivetä, niin sieltä avautuu todella upeita näkymiä. www.valgerannaseikluspark.ee

11 VENE TALUÕU – SANGA-TÕNISE TALU

Põneva ajalooa Eesti talus on võimalus oma saada vene rahvuskultuurist ja selle traditsioonidest. Siin on hea võimalus uudistada vene rahvariideid, maista vene toite ja tutvuda vene tarbekunstiga. Siin satuksid just kui vene külla, kus Jemelja lesib ahju peal ja krõbast barankasid, puder valmib ahjus, samovar suitseb ning punapõksed neid tervitavad külalisi. www.venetalu.ee

11 VENÄLÄINEN TILA – SANGA-TÕNISEN TILA

Mielenkiintoisen historian omaavalla virolaisella maatilalla voi perehtyä Venäjän kansalliskulttuuriin ja sen perinteisiin. Tilalla on hyvä mahdollisuus tutustua venäläisiin kansalliskukuihin, ruokiin ja käyttötäteeseen. Siellä tunnet olevasti kuin venäläisessä kylässä, jossa laiska Jemelja-poika loikoo uunilla ja pureskelee rinkeleitä, puuro valmistuu uunissa, samovaaari savuaa ja pnapoksiset tytöt tervehtivät vieraita. www.venetalu.ee

14 JÕULUVANA KORSTNA TALU

Siin elab Jõuluvana koos memme, päkapikkude, hobuste, jäneste, ämblike, mütide, lindude ja paljude teiste suurte ning väikeste sõpradega. Siin saate aastaringset kogu perega osaleda vahvates tegevustes talu rehetos ja kambrites, tornis ja põningul, metsas ja põllul, aidas ja talis – sõita reha ja poniga, meisterdada, putitada traktorit ja maistada Jõulumemme kohvikus. www.maria.ee

14 JÕULUPUUNA KORSTNAN MAATILA

Täällä asuu Joulupukki muorin, tonttujen, hevosten, jänesten, hämähäkkien, myrien, lintujen ja monien muitten suurten ja pienten ystäviensä kanssa. Täällä voiden ympäri vuoden osallistua koko perheen voimin tilan toimintaan riiehissä ja maatalon huoneissa, tornissa ja ullakolla, metsässä ja pellolla, aitassa ja tallissa – ajaa reellä, ratsastaa ponilla, tehdä käsitoita, korjaila traktoria ja herkutella Joulumuorin kahvilassa. www.maria.ee

18 TÕSTAMAA MÕIS (1877) JA MUSEUM

Kirjalikes allikates mainitakse mõisast esmakordselt juba 1553. a. Vana peahoone ehitati aastatel 1875–1877 historitsistlikus stiilis põhjalikult ümber. Sellest ajast pärinevad ka nüüdseks restaureeritud laemalingud ning pilkupüüdvä välimusega sisehooviga tall–tõllakuru. Alates 1921. a tegutses mõisas kool. Mõisas asub ka muuseum kus on eksponeeritud sinisette inimeste eluloo kajastav väljapanek nii esemete kui fotodena. Võimalus tellida giidituru, kus lisaks ekskursioonile Tõstamaa mõisaahoones pakutakse huvilistele võimalust tutvuda Tõstamaa aleviku ja valla huviväärsustega. moistostamaa.ee

18 TÕSTAMAAAN KARTANO (1877) JA MUSEO

Kirjalissisa lähteissä mainitahan kartanoa ensimmäisen kerran jo vuonna 1553. Vanha päärakennus muutarakennettiin vuosina 1875– 1877 historistiseen tyyliin perusteellisesti. Siitä ajasta ovat peräisin myös nyt entisöidyt kattomaaalukset sekä katseenvangitsevan ulkonäön omaava hevostalli/vaunuvarja sisäpihiohineen. Vuodesta 1921 alkaen kartanossa toimii koulu. Tõstamaan kartanossa sijaitsee myös museo, missä näytteille on asetettu paikallisten asukkaiden elämää kuvastavia esineitä sekä valokuvia. Halukkaat voivat tulla opastetun kierroksen, jonka yhteydessä asiasta kiinnostuneilla

on mahdollisuus tutustua paitsi kartanorakennukseen, myös Tõstamaan kauppalan ja kunnan nähtävyyksiin. mois.tostamaa.ee

33 LIHULA

Lihula linnas asuval linnusemäel asuvad 1238. a rajatud Lihula piiskopi lin nuse varemud. Omaegne linnus oli mitmete hinnangute järgi 13. sajandi alguses üks peamisi keskusi Eesti läänes. Unikaalsest kaitserajatisest on tänaseks säilinud vaid varemetes müürid, mis on konserveeritud ja varustatud infotahvilitega. Lihula piiskopi- ja ordumõisas, mille ajalugu ulatub 13. sajandisse, asub Lihula muuseum. Lihula linnas asub ka 1876. a ehitatud Lihula Eliisabeti kirik. www.laanerannavald.ee

33 LIHULA

Lihulan kaupungissa linnavuorella sijaitsevat vuonna 1238 rakennetun Lihulan piispanlinnan rauniot. Entisaikainen linnoitus oli useiden arvioiden mukaan 1200-luvun alussa yksi tärkeimpiä keskuksia Viron länsiosassa. Ainutlaatuisesta suojarakennuksesta ovat tähän päivään saakka säilyneet ainoastaan raunioituneet muurit, jotka on konservoitu ja tietotauluin varustettu. Lihulan piispan- ja ritarikunnan kartanossa, jonka historia ulottuu 1200-luvulle saakka, toimii Lihulan museo. Lihulan kaupungissa sijaitsee myös vuonna 1876 rakennettu Lihulan Eliisabetin kirkko. www.laanerannavald.ee

41 TAMME TALU ÜRDIAED

Tamme aiandustalus Pärnu lähedal saad tutvuda ravim- ja maitsetaimede näidisaiuga, kus kasvavad ka köögiviljad ja kulinaarias kasutatavad lilluaimed. Võimalus jalutada lõhnade ja maitsete paradisis ning nautida hõrku ürditeed koos perenaie valmistatud ürdipirukaga. Talu poest saab osta marjades, köögiviljadest ja ürditest valmistatud hoidiseid, mitmesuguseid ürdis- ja teesegusid ning muid põnevaid tooteid. www.tammetalu.eu

41 TAMME-MAATILAN YRTTITARHA

Lähellä Pärnua sijaitsevala Tammen putarhatilalla voit perehtyä lääke- ja maustekasvien näyteputarhaan, jossa kasvaa myös kasviksia ja syötäviä koristekasveja. Mahdollisuus kävellä tuoksujen ja makujen paratiisissa ja nauttia herkullista yrttiteetä ja emännän leipomaa yrttipiiraita. Tilan kaupasta voi ostaa marjoista, vihanneksista ja yrteistä valmistettuja säilykkeitä, erilaisia yrty- ja teesekoituksia ja muita kiinnostavia tuotteita. www.tammetalu.eu

44 EESTI MUUSEUMRAUDTEE LAVASSAARES

Eesti Muuseumraudtee on suurim kitsarööpmelise raudtee muuseum Baltimaades ja üks suurimaid Euroopas. Välisekspositioonis saab näha unikaalseid eksponaate – Saksa väliraudteede vedurid, 19. sajandist pärinevad kaubavagunid ja ainulaadsed Eesti reisivagunid aastast 1939. Peaaegu täilikut on muuseumis esindatud ka NSV Liidu aegne veerem. Siseekspositioonis saab tutvuda erinevate raudteega seotud ajalooliste esemetega. Kogu perele põnevus muuseumis saab juunist septembrini lõpuni teha laupäevise sõidu muuseumi rongiga 2 km pikkusel lõigul auru- või diislrongiga. www.museumrailway.ee

44 VIRON MUSEORAUTATIE LAVASSAARESSA

Viron Museorautatie on suurin kapearaitainen rautatiemuseo Baltian maissa ja yksi suurimmista Euroopassa. Ulkoilmanäyttelyssä on näkyvillä unikkeita kohteita – saksalainen kenttärataveturi, 1800-luvulta peräisin tavaravaunut ja ainutlaatuinen virolainen matkavaunu vuodesta 1939. Lähes täydellisesti museossa on esillä myös neuvostoliiton ajan kalusto. Näyttelytiloissa on erilaista rataliikenteeseen liittyviä historiallisia esineitä Koko perheelle kiinnostavaa katsottavaa tarjoavassa muuseumissa voi kesäkuusta syyskuun loppuun asti lauantaisin ajaa 2 km pituisellä radalla museon höyry- tai dieseljunalla. www.museumrailway.ee

67 ALPAKAFARM

Tere tulemast Eesti suurimasse alpaka kasvatusse! Alpakad pärinevad Lõuna-Ameerikast Perust ja neid kasvatatakse nende imepohhe ja väga sooja villa pärast. Lisaks on nad äärmiselt armsad, uudishimulikud, kuid siiski ka pisut pelgavad. Meie talus saab näha alpakaid, neid käsitada sõita ja katsuda nende villi siidist pehmust, samuti saate tutvuda ka meie teiste loomadega. Talu poest leiata alpaka tooteid ja kergeid einet. www.alpacafarm.ee

67 ALPAKAFARM

Tervetulea Viron suurimalle alpakan kasvatuslale! Alpakat ovat kotoisin Etelä-Amerikan Perusta ja niitä kasvatetaan niiden ihmeellisen pehmeän ja erittäin lämpimän villan takia. Sen lisäksi ne ovat uskomattoman suloisia, uteliaita, mutta myös hieman arkoja. Maatilallamme voi nähdä alpakkoja, ruokkia niitä kädestä ja koskettaa niiden villan silkistä pehmeyttä sekä tutustua myös muihin eläimiimme. Maatilakaupassa on saatavilla alpakkatuotteita ja pientä purtavaa. www.alpacafarm.ee

83 TORI KESKUS KOOS ERINEVATE VAATAMISVÄÄRSUSTEGA

„Tori põrgu“ nime kannab suurim koopast, mille allikaveed on sajandite jooksul uuristanud Pärnu jõe vasakpoolse kaldajärsaku keskedevoni aegsesse liivakivipaljandisse. Eelmisel sajandil viis kohes läbi liivakivi mitusada meetrit maasügavusse ja ahenes madalaks „põrgukäiguks“. Tori Püha Jüri luteri kirikule pandi nurgakivi aastal 1852 ning kiriku uhkuseks sai 1749. a Lübeckis valatud tornikell. 1944. a lõhkisid Nõukogude vägede eest taganevad Saksa sõdurid Tori silla ja põletasid kiriku, kuid alates 1990. a on kirikut ulatulikult taastatud 2001. a pühitseti kirik Eesti Sõjameeste Mälestuskirikuks ja kogudus Püha Jüri koguduseks. Ajaloolise tähelepanuväärsusena on 1934. a asutatud Tori muuseum, mis on kõige esimene kihelkonnamuuseum Eestis tegutsedes tänaseni ja talletades materjale nii Tori ajaloo kui ka tänapäeva kohta. Tori Rahvamaas asuvast infopunktist on võimalik saada teavet piirkonna puhkusevõimaluste kohta. Tori mõisaansambel koosneb Eesti suurima (78,5 m²) kõrtsitoaga klassitsistlikult kõrtsihoonest (1845), mõisast, tallikolonnadest ja hobusekasvandusest. Mõisa baroksest peahoonest (1738) on säilinud mantelkorsten ja oinas-hingedega ukseid, kõrvalhoonetest on vaatamisväärsed ait (1814), viinakööb (1835) ja rehala (1844). Aastal 1930 sai mõisast hobusekasvatusele spetsialiseerunud riigimõis. Tori Hobusekasvanduses kasvatatakse ja aretatakse siiani kuulsaids tori tõugu hõuseid. www.torivald.ee

83 TORIN KESKUS ERI NÄHTÄVYYKSIINEEN

Torin helvettiksi sanotaan suurinta kolmesta luulasta, minkä lähvedet ovat vuositousten aikana uurtaneet Pärnuden viere vasemmanpuoleiseen devonikauden hiekkakivestä muodostuneeseen rantatöyrään. Viime vuosisadalla luola johti hiekkakiven halki monta sataa metriä syvälle maan sisään ja kapeni matalaksi ”helvettinkäytäväksi“. Torin Pihän Jyrin luterilaiselle kirkolle asennettiin kulmakivi vuonna 1852 ja kirkon ylpeydeksi tuli vuonna 1749 Lyypekkissä valettu tornikello. Vuonna 1944 räjäyttivät neuvostoaarmeijan tieltä peräntyytt saksalaiset sotilaat Torin sillan ja polttivat kirkon, mutta vuodesta 1990 alkaen kirkkoo on tarmokkaasti entisöity. Vuonna 2001 vihittiin kirkko virolaisten sotilaiden muistokirkoksia ja seurakunta Pyhän Jyrin seurakunnaksi. Historiallisena nähtävyytenä voidaan pitää vuonna 1934 perustettua Torin museoa, joka on ensimmäinen pitäjämuseo Virossa. Se on edelleen toiminnassa ja talientaa aineistoja sekä Torin historiasta että nykypäivästä. Torin kartanokompleksi koostuu Viron isoimman (78,5 m2) kapakkatuvan omaavasta klassisesta kapakkarakennuksesta (1845), kartanosta, hevostalleista ja hevokasvatuksesta. Kartanon barokkityylisestä päärakennuksesta (1738) on säilynyt manttelisavupippu ja passi-sarano- vet, sivurakennuksista tutustumisenarvoisia ovat aitta (1814), viinakieitto (1835) ja piintuurihi (1844). Vuonna 1930 kartanosta tuli hevokasvatukseen erikoistunut valtionomaisu. Torin hevokasvatukseks kasvatetaan ja kehitetään tähän saakka kuuluisia Torin-rotuisia hevosi. www.torivald.ee

99 KURGJA, CARL ROBERT JAKOBSONI TALUMUSEUM

Kurgja talumuseum asub maadel, mis kunagi kuulusid Eesti ärkamisaja suurlukule Carl Robert Jakobsonile. Jakobson soovis rajada siia eeskujuliku näidistalu – kõik talumuseumi hooned ongi ehitatud Jakobsoni projekti järgi ja seetõttu ainulaadsed. Ka kõiki taluhoide tehakse siin täna ni, nagu rohkem kui saja aasta eest. www.kurgja.ee

99 KURGJA, CARL ROBERT JAKOBSONIN MAATILAMUSEO

Kurgjan maatilamuseo sijaitsee mailla, mitkä kuuluivat joskus Viron heräämiskauden keulakuvulle Carl Robert Jakobsonille. Jakobson halusi perustaa tänne esimerkkillisen mallimaatilain – kaikki maatilamuseon rakennukset ovatkin rakennettu Jakobsonin suunnitelmien mukaan ja siksi ainutlaatuisia. Kaikkia maataloustöitä tehdään täällä nykyäänkin niin kuin yli sata vuotta sitten. www.kurgja.ee

104 LOTTEMAA TEEMAPARK

Lottemaa on kõige suurem kogupere teemapark Balti riikides. Pärnumaal kaunis rannametsas asuv Leiutajateküla on tuttav Lotte filmidest, muusikalistest ja raamatutest. Siin koheld Lotte, Bruno, Alberti ja teiste Leiutajateküla elanikega ning saab nendega koos mängida ja leiuatada. Avastamis, leiutamist ja põõrsast leiuatavaid seiklusi jätkub terveks päevaks nii lastele kui täiskasvanutele. Lottemaal ootavad avastamist üle saja atraktsiooni, temaatilised maad, meeldivad teoelamused, põnevad teatrielamused, suveniiripoed ja mõnus supelrand. www.lottemaa.ee

104 LOTTEMAAN TEEMAPUISTO

Lottemaa on suurin koko perheen teemapuisto Baltian maissa. Pärnumaal kaunissa rannametsässä sijaitseva Keksiäjäkylä on tuttu Keksiäjäklänn Lotlasta kertovista elokuvista, musiikinäytelmistä ja etenkin kirjoista. Täpaat tässä Lottan, Brunon, Albertin ja muut Keksiäjäklänn asukkaat ja halutessasi voit heidän kanssa iloistesti leikkiä ja keksiä. Löytämisiä ja keksimisiä sekä kiinnostavia seikkailuja riittää koko päiväksi niin lapsille kuin aikuisille. Lottemaalla vierailta odottavat yli sata huvilaitetta, teemarakennukset, miellyttävät ruokailuolamukset, jännittävät teatteriesitykset, matkustumismyymälät ja viihtyisiä uimaranta. www.lottemaa.ee

118 KABLI

Pärnumaa lõunaosas asub koht nimega Kabi. 19. saj. 20. saj alguses oli Kabi meremeeste küla ja purjelaevade ehituskohaks. Tänapäevalgi on säilinud meremeesteküla ilme koos tolest ajast esinehude läbieritega. Kablist lasti vette 1861. aastal ehitatud sellekandi kaugsõidupurjekas ning selle aukes ehitati ajaloolise laevatuubi järgi laela Kaja, mis on pandud välja uudistamiseks. Kaja ja soojaveeline Kabi rand on üks suvitajate lemmikpaiku ning eriti armastatud lastega perede hulgas. Randa on ehitatud promenaad, piknikupaigad, laste mänguväljak ning suvekohvik. Kablis olles tasub külastada ka kuulsat pagaripeedi Kabi pagarit. RMK Kabi looduskeskuse teabepunktist saab informatsiooni puhkamisvõimaluste kohta ümbruskonnas ning näha loodusteemalisi väljapanekuid. www.loodusegakoos.ee

118 KABLI

Pärnumaa elatäpäässä sijaitsee Kabi-niminen paikka. 1800-luvulta ja 1900-luvun alussa Kabi oli merimiesten kylä ja purjelaivojen rakennuspaikka. Nykyäänkin on säilynyt merimiesten kylän ilme sekä tuonakaisia kartanoita. Kablista laskettiin vuonna 1861 vesille seudun ensimmäinen kaukomatkoihin käytetty purjelaus. Sen kunnaksi rakennettiin historiallisen laivatyyppien mukaan Kaja-niminen jaala, joka on asettetu näytteille. Matala ja lämminvetinen Kabin ranta on kesäviittäjien lempipaikkoo, varsinkin lapsiperheiden keskuudessa. Rantaan on rakennettu promenaadi, piknikipaikat, leikkikenttä ja kesäkahvila. Kabissa kannattaa käydä myös maineikkaina leipomoliikkeessä (Kabi pagar). RMKn Kabin luontokeskuseen infopisteellä saa tietoa lomaviettomahdollisuuksista seudulla ja siellä voi tutustua luontonäyttelyihin. www.loodusegakoos.ee

131 KIHNU SAAR

Üks eksootilisemaid paiku kogu Eestimaa on kindlasti Kihnu saar, mis alates 2003. a kuulub UNESCO inimkonna väimse kultuuripärandi esindusnimekirja. Kihnus on säilinud muistised kombed ja elustiil – aus hoitakse esiemade käsitöökunsti ja rahvariideid kantakse igapäevasel. Traditsiooniliste Kihnu vaatamisväärsuste hulka kuuluvad kalmistu, kirik, muuseum ja tuletorn. Kihnu kalmistu on kihnlaste jaoks püha koht – seal käiakse vaikselt ja mitte kunagi pärast päikseloojangut. Kalmistu peavärava lähedale on maetud kuuls metskapten Enn Uetooa ehk Kihnu Jõnn. Kihnu Püha Nikolai apostliku-õigeusu kirik (1862) on hoolitsetud pühakoda, milles on säilinud sisustust saarel varem asunud kirikutest. Kihnu muuseum asutati 1974. a vanases koolimajas. Seal saab imetleda Kihnu naivistide loomingut, tutvuda Kihnu kuulsate meestega ja uudistada Kihnu igapäevaelu kajastavaid eksponaate (tõõristad, rõivad, käsitöö, mööbel). Pitkännä neemel asuv Kihnu tuletorn (1864) monteeriti kõrgu Inglismaal valmistatud detaileid ning selle kõrgus mere- ja maapinnast on vastavalt 31 m ja 29 m. Kihnlaste endil on tuletorni jaoks vahva nimetus – ”puake”. www.kihnu.ee

131 KIHNU SAARI

Eräs eksoottisimpia paikkoo Virossa on varmasti Kihnu saari, joka vuonna 2003 liitettiin Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Kihnussa on säilynyt muinaisia tapoja ja elämäntapa – pidetään kunnissa esiäitien käsityötaitoja ja kansallispukuja pidetään päivitään. Perinteisiin nähtävyyksiin Kihnussa kuuluvat hautausmaa, kirkko, museo ja majaka. Kihnun hautausmaa on kihnulaissille pyhä paikka – siellä liikutaa hiljaa eikä koskaan aurinkonlaskun jälkeen. Hautausmaan pääportin lähelle on haudattu kuuluisa metsäkapteeni Enn Uetooa eli Kihnu Jõnn. Kihnun Pyhän Nikolain apostollainen ortodoksinen kirkko (1862) on huollettu sakralirakennus, jossa on säilynyt sisustusta saarella aikaisemmin sijainneista kirkkoista. Kihnu museo perustettiin vuonna 1974 vanhaan koulutaloon. Siellä voi ihaila Kihnun naivistien tuotantoa, tutustua

Kihnuun kuuluisiin miehiin ja uudella Kihnu jokapäiväist elämäla kuvaavia esineitä (työkaluja, vaatteita, käsitoita, huonekaluja). Pitkännä niemellä sijaitseva Kihnu majakka (1864) asennettiin Englannissa valmistetuista osista ja sen korkeus meren- ja maapinnasta on vastaavasti 31 m ja 29 m. Kihnulaissilla on oma hauska nimitys majakalle – ”puake”. www.kihnu.ee

138 MANIJA SAAR

Pärnumaa suurselt teine saar Manija on 187-hektariiline kivine saareke, mis kuulub alates 2003. aastast UNESCO maailma kultuuripärandi nimekirja. Saar on vaid 4,5 km pikk ja kuni 0,5 km lai ning jaguneb suure tornija veetõusuga kolmeks osaks. Saarel on haruldaste taimede kasvulad ning soojalad maikuu- ja juunioodel võib kuulda kõlavat kõrede ehk juttusel- kärnkonnade kontserti. Saarele saab Munalaja sadamast paadi või liinilaevaga. Saarel võimalus teha jalgsi või autoga saareis ja tutvuda kaitseala loodusväärtustega, Manija saarekeskusega ja kohalikus käsitöotöas vaadata ja osta käsitööd. Kohaliku toot pakutakse Riida turismitalus.

138 MANIJAN SAARI

Pärnumaan toiseksi suurin saari Manija on 187 hehtaarin kokoinen kivinen pikkusaari, joka on kuulunut vuodesta 2003 Unescon maailmanperintököhteisiin. Saari on vain 4,5 km pitkä ja enintään 0,5 km leveä. Isom myrskyn aikaan, kun vedenpinta nousee, se jakautuu kolmeen osaan. Saarella kasvaa harvinaisia kasveja, touko- ja kesäkuun lämpiminä öinä saarella voi kuunnella haisukonnien äänekästä konserttia. Saarella pääsee Munalaid-nimisestä satamasta veneellä tai reittilaivala. Saaren voi kiertää jalan tai autolla tutustuen suojelluun arvokkaaseen luontoon ja Manijan saaren keskukseseen. Käsitöövassa voi katsella ja ostaa muukaan käsitoita. Paikallista ruokaa tarjoallaan Riida-nimisellä matkailutilalla.

138 RANNAMETSA-TOLKUSE LOODUSE ÕPPERADA JA VAATETORN (2,2 km)

Õpperada saab alguse Tallinn–Pärnu–Ikla mnt 162 km asuva parkla infotahvil juurest. Rada lookleb läbi Tolkuse raba ja viib välja Tornimäele, kus asub 18 m kõrgune vaatetorn, kust avaneb suurepäraane vaade. Tolkuse raba on täiesti ainulaadne, kuna tekinud kunagise merelahe sootumise tagajärjel. Rajale jääb lisaks mitmeid huvipunkte ja puhkekohti. www.loodusegakoos.ee

138 RANNAMETSA-TOLKUSEN LUONTOPOLKU JA KATSELUTORNI (2,2 km)

Luontopolku lähtee Tallinna–Pärnu–Ikla maantien 162. kilomeetrilä sijaitsevan pysäköintialuee opastalun luuta. Polku kulkeutuu Tolkusen kõrkaesun kaudta ja johtaa Tornimäele, jossa sijaitsee 18 m korkea katselutorni. Tolkusen kõrkaesun on täysin ainutlaatuinen, koska se on syntynyt entisen merenlahden sootumisen. Polun varrella on monia huvipisteitä sekä lepopaikkoja. www.loodusegakoos.ee

91 SOOMAA RAHVUSPARK, LOODUSKESKUS

Soomaa rahvuspark on suurte soolade, lamminiitide ja metsade kaitsemiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks loodud rahvusliku väärtusega kaitseala. Erti tuntuks on 1993. a loodud kaitseala teinud suurveeajad, mil luhtade ja metsadesse valgus vesi ujutab üle ühendusteed väliisaailmaga. Kohaliku ütlavadei, et Soomaal on viis asataaega: kevad, suvi, sügis, talv ja suurveis. Kõrtsi-Tõramaal asuvast Soomaa looduskeskusest saab igakülgset teavet Soomaa põnevate paikade, matkaradade ja laagripilatside kohta. Rahvuspargis saab matkata laudteel või maapinnal kulgevatel matkaradadel, lisaks saab minna ka kanuu-, rätsa- või kelgumatkale. www.loodusegakoos.ee

91 SOOMAAN KANSALLISPUISTO, LUONTOKESKUS

Soomaan kansallispuisto on isojen suoalueiden, tulvantiitujen ja metsien suojelemiseks, tutkimiseks ja esittelemiseks perustettu kansallisesti merkittävä suojelualue. Eriksiten tunnetuksi vuonna 1993 perustetun suoajelualueen ovat tehneet tulvakaudet, jolloin rantaniityille ja metsiin valua vesi katkaisev yhdistyst ulkomaalaisille. Paikalliset sanovatkin, että Soomaalla on viis vuodenaikaa: kevät, kesä, syksy